

אמר ליה: לך לבית דין, שקליה וקח מהם כתב שמתא, ולאחר מכן אחתיה בכדא, תקע את תקיעת השמתא בתוך כד, כדי שלא ישמעו אנשים.

ב-ז ואחתיה ותקע את התקיעות בי קברי, כי בבית הקברות לא מצויים אנשים. וקרי ביה ותקע בו אלפא שפורי אלף תקיעות שופר בארבעין יומין.

אזיל, עביר הכי.

פקע כדא, ומית אלמא.

ומבאר הגמרא: מאי שפורי? מדוע תוקעים בשופרות בשעת הנידוי?

כדי ללמד שנפרעין ממנו על מעשיו.

ומאי תברא? מדוע תוקעים בנוסף לתקיעה גם שברים?

אמר רב יצחק בריה דרב יהודה: כדי ללמד

שתברי בתי רמי. שהשמתא בכוחה לשבר בתים רמים וגבוהים.

דתניא, אמר רבן שמעון בן גמליאל: כל מקום שנתנו חכמים עיניהם, כגון שמתא, הרי הוא מביא או לידי מיתה או לידי עוני.

שנינו במשנה: ואלו מגלחים במועד, הנזיר הטמא והמצורע, שעלה מטומאתו לטהרתו.

בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא: האם התירו להם לגלח במועד רק בשלא היה להם פנאי להתגלח לפני המועד⁽¹²⁰⁾.

או דלמא התירו להם במועד, אף בשהיה להם פנאי להתגלח לפני המועד.

אמר ליה רבי זירא: תנינא לפתרון בעייתך במפורש בברייתא:

כל אלו שאמרו חכמים שהם מותרין לגלח במועד הרי זה דוקא בשלא היה להם פנאי להתגלח לפני המועד. אבל אם היה להם

נאמר לאנוס בלבד, מכל מקום בנזיר ומצורע יכולים העולם לבוא לידי טעות, ולסבור, שהיתר הגילוח [כשלא היה להם פנאי] הוא כדי שלא ישוהו את קרבנותיהם, וכדלקמן, ובוזה השמיענו התנא שאין לגזור גזירה זו.

והמשנה למלך [יו"ט ז יט] ביאר דברי הר"ן באופן אחר, שאם נתיר למצורע שלא היה לו פנאי, יסברו, שגם כשהיה יכול לגלח תגלחת ראשונה [שהוא ביום טהרתו על ידי צפרים], קודם לכן, ולא גילח עד הימים הסמוכים לרגל, מותר לו לגלח תגלחת שניה [שהיא ביום השביעי לגילוח א'] במועד, שהרי סוף סוף לא הגיע זמן תגלחת שניה עד המועד, והאמת היא, שאינו מותר בה, הואיל והיה בידו להקדימה על ידי הקדמת תגלחת ראשונה. וכמו כן לענין נזיר

120. הקשו התוס' [לעיל יד], אם כן, לשם מה הוצרך התנא להשמיענו דין הנזיר והמצורע כלל, והלא ודאי אינם גרועים משאר האנוסים שנזכרו במשנתנו שהותר להם הגילוח, וכי מפני שיש מצוה בתגלחתם יגרע דינם מן השאר. ותירצו, שבאמת עיקר החידוש הוא, שדוקא כשלא היה להם פנאי, אבל היה להם פנאי, אסורין, אף על פי שעל ידי כן ישוהו קרבנותיהם.

והר"ן תירץ, שההיתר גם כן יש בו חידוש, שמן הסברא היינו אוסרים להם לגלח אף על פי שלא היה להם פנאי, כדי שלא יבואו לגלח אף כשהיה להם פנאי, שאם נתיר בזה יסברו להתיר גם בזה. וביאר הגרע"ק איגור, שאמנם בשאר אנוסים שהתירו לגלח, איננו גוזרים באנוס מפני מי שאינו אנוס, הואיל והכל יודעים שההיתר

ולכן, עדיף שלא נקנוס אותם על שלא התגלחו בזמן הפנאי שלפני המועד, כדי שיביאו קרבנם לטהרתם⁽¹²¹⁾ בהקדם האפשרי, אף על פי שכבר עבר הזמן הראוי, שהוא יום השמיני לטהרתו.

תנא בכרייתא: הכהן והאבל מותרין בגילוח במועד.

והוינן בה: **האי אבל** — היכי המי?

אילימא שחל יום השמיני שלו לאבלותו **בערב הרגל**, שכבר קם מאבלות השבעה, והיה יכול להתגלח ביום השמיני לכבוד הרגל, כיון שבטלה ממנו גזירת שלשים היות ונהג יום אחד של אבילות שלשים לפני

פנאי לפני המועד — **אסורים** הם להתגלח במועד.

חוץ מנזיר טמא ומצורע, שאף על פי שהיה להם פנאי להתגלח לפני המועד — הרי הם מותרים להתגלח במועד, כדי שלא ישחו קרבנותיהן.

נזיר טמא ומצורע חייבים להביא קרבן ביום השמיני לטהרתם, ובתנאי שיתגלחו. ונמצא, שאם נאסור עליהם את הגילוח במועד [היות והיה להם פנאי לפני המועד], הם לא יביאו את הקרבן במועד, כיון שאין הקרבן בא אלא לאחר הגילוח. ואם כן, הם יתאחרו להביאו עד לאחר המועד.

שעדיין לא התחיל למנות ימי ספירתו, איננו דנים כלל על חיוב הבאת הקרבנות. ולכן, כשהביא הצפרים קודם המועד, ולא גילח [תגלחת א'], ודאי אינו מגלח במועד, שהרי היה לו פנאי ולא היה אנוס, אבל כשלא הביא הצפרים אף על פי שהיה בידו להביאם, ורוצה להביאם במועד ולגלח, נידון זה תלוי במחלוקת הרמב"ם והרא"ש לענין מנודה, שלדעת הרמב"ם, אף על פי שהיה יכול לישאל על נידויו קודם הרגל ולא עשה כן, מכל מקום נחשב כאנוס, הואיל וסוף סוף היה אנוס על הגילוח, אף על פי שהיה בידו להסיר הסיבה המונעתו ואוסרתו בגילוח, וכמו כן כאן, כל זמן שלא הביא צפרים, נחשב הוא כאנוס על הגילוח [כדין מצורע מוחלט האסור בתגלחת], אבל לרא"ש המחמיר לענין מנודה, הוא הדין כאן. והתרומת הדשן [א פו] כתב, שהיו נוהגין, שמומר הבא לשוב בתשובה, מגלח את כל שערו, ועל ידי כן נכנס שנית להיות כשאר ישראל הכשרים, וקודם לכן אין מצרפין אותו לדבר שבקדושה, וכתב, שמותר לגלחו במועד,

טמא, שהיה יכול להזות קודם לכן, ונתעכב עד סמוך הרגל, ועל ידי כן נכנס שביעי שלו בתוך ימי הרגל. ולכאורה עיקר דין זה תלוי במחלוקת הרמב"ם והרא"ש, וכפי שיבואר בהערה הבאה. והוסיף הגרע"ק איגר בעיקר קושית התוספות והר"ן, שלפי מסקנת הסוגיא, שהתירו לנזיר ומצורע אף כשהיה להם פנאי, אין התחלה לקושייתם. וע"ע בתוס' שם וברש"ש.

121. בניזיר טמא מפורש בפסוק [במדבר ו ט"ז] שהוא מגלח בשביעי, ולמחרת ביום הח' מביא קרבנותיו. וכן לענין מצורע כנ"ל [ויקרא יד ט"ז], אבל לענין נזיר טהור הלא מפורש בכתוב [שם טז"ח] שהוא מקריב ואח"כ מגלח, כן הקשה המשנה למלך.

עוד דן המשנה למלך לענין תגלחת ראשונה של מצורע, האם יש להתירה ברגל. ובראשית דבריו נקט כדבר פשוט, שבזה לא שייכת הסברא של שיהיו הקרבנות, שאמנם תגלחת שניה תלויה בתגלחת ראשונה [ובתגלחת ב' תלוי הקרבנות, וכנ"ל], מכל מקום כל זמן

הרגל.

תיקשי, הרי איבעי ליה לגלוחי בערב הרגל!

משום דאמר רב חסדא אמר רבינא בר שילא: הלכה כאבא שאול, שאמר הקובר את מתו שבעת ימים לפני הרגל, בטלה ממנו גזירת שלשים יום.

וכיון שהיה צריך להתגלח אז ולא התגלח, למה נתיר לו להתגלח במועד?!?

ומודים חכמים לאבא שאול, בשחל היום השמיני שלו להיות בשבת, ערב הרגל, שמותר לגלח כבר בערב שבת, למרות שהוא היום השביעי, היות ובשבת נשלמה אבלות שבעה, והתחילה הנהגת שלשים, והרגל מפסיקה. והיות שנמנע ממנו בעל כרחו מלגלח בשבת בגלל קדושת השבת התירו לו לגלח בערב שבת⁽¹²³⁾.

אלא, שמא תאמר שחל שמיני שלו להיות בשבת, ערב הרגל, ולא היה יכול להתגלח ביום השמיני מחמת קדושת השבת⁽¹²²⁾.

ואם כן, היה יכול להתגלח ביום השביעי,

עדיין יקשה: הרי איבעי ליה להקדים ולגלוחי ערב שבת! על אף שהוא היום השביעי לאבלותו.

גזירת שבעה. עוד תירצו בשם הירושלמי, שכאשר נתייאשו מלקבור המת [שלא מצאוהו וכדו'], אז חל עליו גזירת שבעה, ואם כן יש להעמיד כגון שנתיאשו בשבת.

אף על פי שהיה יכול לגלח קודם, והוכחתו, ממה שלמדנו כאן, שאין משהין הקרבנות מפני גזירת איסור גילוח במועד, והוא הדין לשאר מצוות. ויש מעירים, שאם אף בשאר מצוות כן, מדוע הוצרכנו לטעם דשיהויו הקרבנות, והלא תגלחת הנזיר והמצורע עצמה גם כן יש בה מצות עשה [עייני נגעים יד ד], ואם כן היה לנו להתירה משום השיהויו שלה. ומדברי התוספות כאן גם כן מבואר בפירושו, שחכמים חששו דוקא לשיהויו הקרבנות.

123. ביאור הדבר, שכדי להתיר התגלחת לאבל קודם יום טוב אנו נצרכים לשני תנאים: א. שיהיה הרגל לאחר שנשלם גזירת שלשים, כלומר, שכאשר היה נוהג שעה אחת בדיני השלשים [לאבא שאול, ביום ה', שמקצתו הראשון עולה לשבעה, ומקצתו השני עולה לו לשלשים, ולרבנן, ביום ה', שלדעתם איננו אומרים מקצת יום שביעי ככולו], ואח"כ הגיע הרגל, אזי הרגל מפסיק את השלשים, וכאילו נשלמו שלשים יום מעת הקבורה. ב. שהגילוח עצמו, לכבוד יום טוב, יהיה נעשה אחר שכלו השבעה, ואף על פי שבכל ימי השלשים אסור הוא בתגלחת, מכל מקום לכבוד יום טוב הקילו לגלח בהם. ומעתה, כשחל יום השמיני שלו בערב יום טוב שהוא שבת, התירו לו חכמים לגלח בערב שבת, ואף על פי שעדיין הוא עומד בתוך השבעה [שהרי לדעתם אין אומרים

ובעיקר דברי הגמרא "שלא ישהו קרבנותיהם" פירש השיטה בשם ר"י מפרי"ש, שהוא נתינת טעם מדוע איננו אוסרים עליהם לגלח במועד, אף על פי שהיה להם פנאי, הואיל ואין דבר זה מצוי, שיהיו נזיר טמא ומצורע משהין תגלחתם וקרבנותיהם, שהרי על ידי כן הם מוסיפים לעמוד בטומאתם.

122. כתבו התוס', שאמנם ימי השבעה אינם מתחילים עד הקבורה, והרי אין קוברין מת בשבת, ואעפ"כ יתכן שהשמיני חל בשבת, וכגון ששמע שמועה קרובה בשבת, שאז חל עליו

ומדוע נתיר לו להתגלח ברגל?

ומשנינן: לא צריכא, שחל שביעי שלו להיות בשבת, ערב הרגל (124).

ובזה, תנא ברא של הברייתא, האומר שמותר לו לגלח במועד, סבר לה כאבא שאול, דאמר מקצת היום ככולו, ולכן יום השביעי עולה לו לכאן ולכאן, הן לסוף מנין שבעה והן לתחילת מנין שלשים. וכיון שהתחיל לנהוג אבלות שלשים ובא הרגל ומפסיקו, מעתה רשאי הוא לגלח.

וכיון דשבת הוי ביום השביעי ולא יכול

לגלח בה, התירו לו לגלח במועד, היות ואנום הוא, שאינו יכול לגלח ביום השביעי היות והוא שבת.

ואילו תנא דידן סבר לה כרבנן (125), דאמרי: לא אמרינן מקצת היום ככולו, ואכתי לא שלים אבלות דשבעה לפני המועד, ולכן אינו יכול לגלח במועד, שהרי הוא לא התחיל עדיין את הנהגת האבלות של שלשים, והרגל לא הפסיק את השלשים (126).

ועתה מבארת הגמרא מי הוא הכהן המוזכר בכרייתא שהוא מגלח במועד:

נוהג גזירת שלשים במועד, ואף אותם המותרים לגלח במועד, כשהם עומדים בימי השלשים אינם מותרים לגלח, והוא הדין שהם אסורים בלבישת בגדים מגוהצים ונטילת צפרנים במספרים וכו'. אולם לדעת הרא"ש שם, אין נוהג כלל אבלות דשלשים במועד. ולדעת הרמב"ן מתפרשת סוגיתנו היטב, שלדעת חכמים, אמנם מצד דיני הרגל יש להתירו לגלח, הואיל והיה אנוס מלגלח קודם המועד מצד האבילות דשבעה, מכל מקום מצד דיני אבלות דשלשים אינו מגלח במועד. אבל לדעת הרא"ש, שאין אבלות דשלשים נוהג כלל במועד, יש לעיין מדוע לא יגלח במועד, שהרי אנוס היה מלגלח קודם, מצד דיני אבלות. וכתב הנודע ביהודה [או"ח א יד] לבאר על פי דברי רש"י, שאבילות איננה נחשבת כאנוס לענין זה, ועל כן, לדעת אבא שאול, שמתיר לגלח בשביעי שלו, כשחל ערב יום טוב בחול, אם כן נמצא, שהמנעותו מגילוח היה מצד השבת, וסיבה זו נחשבת כאנוס, אבל לרבנן, שגם כשחל בחול אינו מגלח בו, נמצא שמצד אבלות היה מעוכב מלגלח, ודבר זה אינו מחשיבו כאנוס.

אבל עיקר הסברא בזה צריכה ביאור, מדוע

באבילות מקצת היום ככולו, כיון שהגילוח הוא לצורך מצוה, ואינו יכול לגלח ביום הח', מודים חכמים שיש לסמוך על הכלל דמקצת היום ככולו.

124. באופן זה, לדעת הכל אינו מגלח בערב שבת, ואף על פי שלדעת אבא שאול, יהיה הרגל מפסיק ממנו גזירת שלשים, מכל מקום, כיון שבערב שבת עדיין עומד הוא בימי השבעה, לא התירו לו הגילוח, שדינם חמור יותר מימי השלשים, וכנ"ל.

125. הקשו התוס', מנין לנו שהתנא של משנתנו חולק בדין זה, והלא יש לומר "תנא ושייר". והריטב"א תירץ, כיון שבמסכת זו אנו עסוקים גם בדיני אבלות, היה לו לתנא לנקוט גם אופן זה, וממה שלא הזכירו נראה שאינו מודה בדינו. ובעיקר מה שכתבו התוספות, שיש לומר "תנא ושייר", יעויין בהערה 26, שהרשב"א חולק בזה.

126. בדין אבלות שלשים במועד נחלקו הראשונים. שלדעת הרמב"ן [טויו"ד שצט],

האי כהן — היכי דמי?

אילימא דשלים משמרתו ערב הרגל?

איבעי ליה לגלוחי ערב הרגל!

לא צריכא, דשלים משמרתו ברגל.

בשנה היו כל המשמרות שוות באימורי הרגלים ובחילוק לחם הפנים. — כמאן דלא שלים משמרתו ברגל דמי.

ותנא ברא סבר, שאף על גב דשייך בהנך משמרות — משמרתיה מיהא שלימא ליה(127).

תנא דידן סבר, כיון דתנן: בשלשה פרקים

תנו רבנן: כל אלו שאמרו מותרין לגלח

בהערה 192.

וכמו כן יש נפקא מינה במחלוקת זו, לענין אבל שחל יום שישי שלו או חמישי בערב הרגל, שאסור לו לכבס בערב הרגל, האם נתיר לו לכבס במועד, שהרי איסור כיבוס דאבל אינו אלא בשבעה, ולא בשלשים, והרגל הפסיק ממנו גזירת שבעה, ונידון זה תלוי במחלוקת הנ"ל.

127. רש"י שלפנינו מבאר, שחל יום טוב בחמישי, ועל כן לדעת תנא דברייתא יש לו לגלח לאחר השבת, שהרי אנוס היה מלגלח קודם הרגל, שהוא יום ד', כדין אנשי משמר שאסורין לגלח במשמרתן, אבל לתנא דמשנתנו אינו מגלח, שעדיין לא נשלמה משמרתו עד סוף הרגל. וכתב הריטב"א, שמכל מקום יהיה מותר לו לגלח ביום ו', כדין אנשי משמר שמותרין בחמישי, וכל שכן בשישי, מפני כבוד השבת, ומה שלא הזכיר תנא דמשנתנו היתר זה, משום שאינו דומה לשאר האנוסים, שמותרים לגלח בכל ימי המועד.

אבל הרש"ש כתב בדעת רש"י, שיש לדון לאסרו ביום ו', הואיל ויש ביום זה שני איסורים על התגלחת, מצד המשמר ומצד הרגל, ואמנם מצאנו שהתירו כל סיבה בפני עצמה, לאנשי משמר ביום ה' ויום ו', ובימי הרגל לאנוסים, מכל מקום כשחברו יחדיו שתי הסיבות, האיסור חזק יותר, ולא מצאנו שהתירוהו. ועיין קרן אורה.

אין זה נחשב לאנוס, וכמו שתמה המרכבת המשנה [שם יח]. ועוד הקשו הרש"ש והגהות אור גדול, שהרי לעולם כשחל ערב יום טוב בשבת, הכל חייבין לגלח בערב שבת, שבשנה זו הקדימו חכמים החיוב תגלחת לערב השבת, ואם כן נמצא, שגם לדעת אבא שאול, סיבת המנעותו מגילוח היתה בשל אבילותו, שהיה עדיין עומד בימי השבעה, ומדוע יהיה נחשב כאנוס להתירו לגלח במועד. ועיין עוד בכסף משנה [שם] מה שכתב בשם מהרי"ק.

וכתב הנודע ביהודה, שיש נפקא מינה נוספת במחלוקת הרמב"ן והרא"ש הנ"ל, באבילות על אביו ואמו, שלמדנו לקמן שאינו מגלח עד שיגערו בו חבריו, ומעתה, כשהגיע שיעור הגערה בתוך המועד, לדעת הרמב"ן נתיר לו לגלח, שהרי היה אנוס קודם המועד, וכבר עברו עליו ימי השלשים [וכן כתב באמת השיטה לקמן כב], אבל להרא"ש יש לאסור, שהרי נתבאר בדעתו, שאין האבילות נחשבת כאנוס.

ובנודע ביהודה תנינא [יו"ד ריג] כתב לבאר דעת הרא"ש באופן אחר, שבאמת מצד דיני המועד אינו אסור לגלח בו, הואיל והיה אנוס מקודם, וכמו לדעת הרמב"ן, אלא מצד דיני אבילות הוא, ואף על פי ששאר דיני השלשים אינם נוהגים ברגל, לדעת הרא"ש, מכל מקום איסור הגילוח דינו כדברים שבצינעא, שהרי כל העולם גם כן אין מגלחים במועד, ואין האבילות ניכרת בזה. ובעיקר מחלוקתם ע"ע

במועד — מותרין לגלח בימי אבלן.

נמי!

ופרכנן: והתניא: אסורים! (128)

אמר רב חסדא אמר רב שילא: כי תניא
הבא מותרין — בשתכפוהו אבליו.

דתניא: תכפוהו אבליו זה אחר זה, הכביד
שערו — מיקל בתער (129), ומכבס כסותו
במים.

ופרכינן: אי בשתכפוהו אבליו, מאי איריא
"בל אלו שאמרו"? והרי אפילו כולי עלמא

הא אתמר עלה, אמר רב חסדא: בתער ולא
במספרים, במים ולא בנתר ולא באהל (130).

דמשנתנו אנשי מעמד, שהרי לא מצאנו בהם
שום דין מעמד ברגלים. וכן הקשה המרכבת
המשנה.

וסוגיתנו נשנית לענין גילוח, ונסתפקו
התוספות [יח], האם נתיר גם כיבוס לאנשי
משמר.

עוד כתב הרש"ש, שהוא הדין כשחל יום
טוב בימים ב ג ד, ומשמרתו הוא בשבוע של
הרגל, שגם בזה יחלקו התנאים, ולא בא רש"י
אלא להוציא מהכלל, כשחל יום טוב בימים ו ז
א.

אבל בעיקר הסברא תמה במרכבת המשנה,
שכמו שהתירו לאנשי משמר בחמישי מפני כבוד
השבת, כמו כן יתירו להם בערב יום טוב, מפני
כבוד יום טוב, ושוב אינם אנוסים, ויהיו אסורין
לגלח במועד, לדעת הכל.

אבל רש"י בכת"י פירש, שחל יום טוב
בראשון בשבת, ואז נשלמה משמרתו. והוקשה
לו, שאם כן אינם אנוסים מלגלח כלל, כדין
אנשי משמר שמותרין בה' מפני כבוד השבת,
ואף כאן היה לו לגלח בחמישי. ותירץ, שהיתר
זה דחמישי אינו אלא לענין כיבוס, שמותר לכבס
בו ולהניחו לשבת, אבל לגלח בו אסור, וכמו
שאסור לכבס בו וללבושו תיכף. עיין תענית כט
ב.

128. כתב הקרן אורה, שאין זה כולל את כל
הנוכרים במשנה להתירם במועד, שהרי ודאי
נזיר ומצורע מגלחים בימי אבלם, הואיל ומצותם
מן התורה, ואין כונת הברייתא אלא לאותם
האנוסים שהתירו להם לגלח במועד.

129. כתב הריטב"א, שהיתר זה נוהג אפילו
בימי השבעה, שהרי נשנה יחד עם כיבוס,
ואיסור כיבוס אינו נוהג בשלשים, אלא בשבעה.
ובשיטה פירש הלשון "מיקל", שאוחז
שערו בידו אחת, ובידו השניה מגלח בתער, אבל
להניח התער על ראשו ולגלח, אסור מן התורה
משום "בל תקיף" ו"בל תשחית".

והריטב"א תמה על דמיון זה, שדוקא לענין
כיבוס, שכאשר לובש הבגד בחמישי, הרי הוא
מתלכלך עד השבת, ושוב אין בכיבוס זה כבוד
שבת, מה שאין כן לענין גילוח. ועל כל פנים
בשישי ודאי יש להתירו אפילו לגלח. ולכאורה
יש לעיין מדברי רש"י וריטב"א אלו, על מה
שכתב המג"א תקלא ו, שהאונס תלוי בערב
הרגל דוקא, שלדעתם אין להחשיבו כאנוס,
הואיל והיה לו לגלח בחמישי.

130. בתוספתא נאמר דין זה גם לענין כיבוס,
"כל אלו שאמרו מכבסין במועד, מותר לכבס
בתוך שלשים יום", ופירשה הרמב"ן לענין
תכפוהו אבליו, וכמו שפירשנו בגמרא לענין
גילוח.

והגר"א [תקלד א] כתב להוכיח מתוספתא
זו, שכל המותרים לכבס במועד, יש להם לכבס
אפילו בנתר, שהרי השוה אותם התנא לדין

והקשה הקרן אורה, מדוע לא נקט תנא

אמר רב חסדא: זאת אומרת, אבל אסור בתכבוסת (131).

תנו רבנן: כשם שאמרו "אסור לגלח במועד" — כך אסור ליטול צפורנים במועד, דברי רבי יהודה (132).

ורבי יוסי מתיר (133).

וכשם שאמרו "אבל אסור לגלח בימי אבלו" — כך אסור ליטול צפורנים בימי אבלו,

דברי רבי יהודה (134).

ורבי יוסי מתיר (135).

אמר עולא: הלכה כרבי יהודה באבל, והלכה כרבי יוסי במועד.

שמואל אמר: הלכה כרבי יוסי שמתיר ליטול צפורניו במועד, ומתיר ליטול צפורניו באבל.

ובאבל הלכה כמותו, משום דאמר שמואל:

והקין אורה כתב, שיסוד מחלוקתם הוא, האם נטילת צפורנים נחשבת כפיו וקישוט לגוף, או לא, שלרבי יהודה יש בזה יפוי לגוף, ועל כן יש לאסור במועד, שלא יכנס כשהוא מנוול, ומטעם זה יש לאסור גם כן בימי אבלו, וכמבואר בהמשך הברייתא לדעתו, אבל לרבי יוסי אין בזה משום קישוט ויפוי, ולכן לא איכפת לנו אם יכנס כן לרגל, וכמו כן אין לאסור נטילתן בימי אבלו.

134. כתב הראב"ד, שמקור איסור זה נלמד מהנאמר לענין יפת תואר [דברים כא], "ועשתה את צפרניה" [ויש ללמוד מדין זה לאבילות, שהרי נאמר שם, "ובכתה את אביה ואת אמה"]. ורבי יוסי שהתיר הנטילה יפרש "ועשתה" מלשון תיקון וגילוח, וכדעת רבי אליעזר [יבמות מח]. ואפילו לדעת רבי עקיבא, שאסורה ליטלם, אין זה משום אבילות, אלא משום ניוול, כמפורש שם.

ובעיקר הדין הוכיחו התוס', שאיסור זה נוהג בכל השלשים יום, שהרי השוה רבי יהודה איסור זה לאיסור הגילוח, שהוא נוהג בכל השלשים.

135. התוס' והרא"ש נקטו, שרבי יוסי התיר אפילו בתוך השבעה. ועיין בהרא"ש דיעה נוספת בזה.

האבל שתכפוהו אבליו, שהותר בנתר גם כן.

131. לעיל [טו] למדנו מן האמור ביואב, שאבל אסור בתכבוסת, והקשה הריטב"א, לשם מה הוצרכנו ללמוד דין זה מן הברייתא השנויה כאן. ותירץ, שמברייתא זו למדנו לאסור הכיבוס אפילו במים, אבל מהאמור ביואב אין לנו לאסור אלא בנתר ואהל.

והתוס' הקשו, שהרי אבל אסור בעשית מלאכה [לקמן כא], ואם כן מצד זה יש לאסור ככיבוס. אולם הרמב"ן כתב, שבאיסור כיבוס נאמר שלא ללבוש בגדים מכובסים, אפילו נתכבסו קודם לכן, אבל מצד איסור מלאכה אין לנו לאסור. ולכאורה כונתו, שמותר לאבל לעשות מלאכה לצורך עצמו בימים אלו. ויעויין בקרן אורה וביו"ד [שפ י].

132. טעם האיסור הוא, כדי שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול בצפורניו. וכתב המגן אברהם [תקלב], שכל האנוסים שהתירום בגילוח, מותרים גם כן ליטול צפורניהם. ועיין עוד בבאר היטב ובשע"צ [ב].

133. ביאר הריטב"א, שלדעת רבי יוסי אין לחוש שיכנס לרגל כשהוא מנוול בצפורניו, הואיל וניווול גדול הוא בשבילו, ועוד, שהם גדלין והולכים בכל יום, ועל כן יש צורך ליטלם קודם המועד ובתוך המועד.